

Київський університет імені Бориса Грінченка

Кафедра філософії

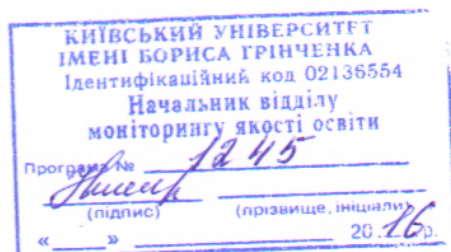

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
О.Б.Жильцов
« ____ » _____ 2015 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА АРГУМЕНТАЦІЇ

для студентів денної форми навчання за всіма напрямками

Інститут суспільства

2015 – 2016 навчальний рік

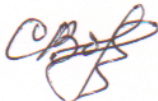
Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія і практика аргументації» для студентів усіх напрямів підготовки.
Дисципліна за вибором

Розробник:

Бондар Тетяна Іванівна, кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії Інституту суспільства Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри філософії Інституту суспільства.
Протокол від « 7 » грудня 2015 року, протокол № 7.

Завідувач кафедри філософії
доктор філософських наук, професор Александрова О.С.

Соколовська С.В.

© Бондар Т.І. 2015 р.

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2015 р.

Київський університет імені Бориса Грінченка

Кафедра філософії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

_____ О.Б.Жильцов

« ____ » _____ 2016 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА АРГУМЕНТАЦІЇ

Історико-філософський факультет

2016 – 2017 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія і практика аргументації» для студентів усіх напрямів підготовки.

Дисципліна за вибором

Розробник:

Бондар Тетяна Іванівна, кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії Історико-філософського факультету Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри філософії Історико-філософського факультету

Протокол від «_____» 2016 року, протокол № ____.

Завідувач кафедри філософії

доктор філософських наук, професор _____ Ломачинська І.М.

© Бондар Т.І. 2016 р.

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2016 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 2	Галузь знань 0403 <i>Гуманітарні науки</i>	Дисципліна за вибором
	Напрямок підготовки <i>Для всіх напрямів</i>	
Модулів – 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: «бакалавр»	Рік підготовки 2-й
Змістових модулів – 2		Семестр 4-й
Індивідуальні завдання: орієнтовна тематика індивідуальних завдань додається (див. п.9)		
Загальна кількість годин – 60		Лекції 14 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4		Семінарські 14 год.
		Модульний контроль 4 год.
		Самостійна робота 28 год.
		Семестровий контроль 0 год.
		Вид контролю залік

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 53,3% / 46,7%.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета передбачає навчання студентів правильному обґрунтуванню власних думок, побудові доведення і спростування міркувань з метою переконання слухачів.

Завдання дисципліни : - розкрити

- значення вивчення даної дисципліни для формування культури мислення майбутніх фахівців у галузі освіти, майбутніх філологів, журналістів, працівників реклами та мас-медіа;
- пізнавальне та практичне значення навчальної дисципліни;
- сутність аргументації як логіко-раціонального способу переконуючого впливу;
- місце і роль пояснення і розуміння в процесі формування переконань;
- види аргументації та умови їх застосування;
- особливості та правила доведення і спростування в процесі аргументації;
- роль та способи аргументування в процесі побудови емпіричної та теоретичної аргументації.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- сутність аргументації, її роль та призначення як у повсякденному житті, так і в професійній діяльності того чи іншого фахівця;
- структуру аргументації, особливості її структурних елементів;
- закони мислення та їх застосування в аргументативному дискурсі;
- види демонстрації, правила їх побудови та можливі помилки у побудові демонстрації;
- особливості емпіричної, теоретичної та контекстуальної аргументації;
- роль аргументації у формуванні ціннісних орієнтирів;
- особливості побудови аргументації в дискусії, полеміці, диспуті.

вміти:

- правильно користуватися понятійним апаратом професійної галузі, чітко визначати зміст понять та проводити інші логічні операції з ними;
- будувати міркування відповідно до законів мислення та логічних правил, уникати помилок та знаходити їх в міркуваннях інших;
- правильно будувати доведення і спростування, аргументувати власні думки;
- побудувати пояснення відповідно до певної ситуації;
- правильно формулювати запитання та давати відповіді на них;
- вести діалог, дискусію, полеміку.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль №1

ТЕМА 1.СУТНІСТЬ АРГУМЕНТАЦІЇ.

Поняття про аргументацію. Типи аргументацій. Аргументація як обґрунтування певного положення на підставі використання інших положень. Структура аргументації: теза, аргументи, демонстрація.

Співвідношення понять „доведення” і „аргументація”, „спростування” і „критика”. Софістика, логіка, діалектика, риторика, поетика, як різні теорії способів аргументації. Логічне доведення як частковий випадок аргументації.

Види аргументації. Доказова та недоказова аргументація. Пряма та непряма (апагогічна і розділова) аргументація. Комунікативно-прагматичний контекст аргументації. Аргументація як особливий вид комунікації.

Поняття про критику. Спростування як окремий випадок критики. Види критики. Критика тези. Критика аргументів. Критика демонстрації.

Правила та помилки аргументації і критики. Правила щодо тези. Правила щодо аргументів. Правила щодо демонстрації. Аргументація в діловому спілкуванні.

ТЕМА 2. ФОРМИ ТА ЗАКОНИ МИСЛЕННЯ В АРГУМЕНТАТИВНОМУ ДИСКУРСІ.

Поняття як форма думки. Характеристика предмета думки в понятті. Мовні, засоби виразу поняття. Зміст поняття. Типологія ознак предмета. Обсяг поняття. Закон оберненого відношення між змістом і обсягом поняття. Види понять. Логічні відношення між поняттями.

Визначення логічної операції над поняттями. Обмеження і узагальнення понять. Поділ поняття. Структура операцій поділу поняття та види поділу. Правила поділу..

Визначення поняття та \структура операцій визначення поняття. Види реальних визначень. Поділ номінальних дефініцій на синтаксичні і семантичні. Правила визначення. Опис, характеристика, порівняння, розрізнення екстенсивне визначення.

Судження як форма мислення. Судження, речення і висловлювання. Структура простого судження. Види простих суджень та розподіл термінів у судженнях. Модальні судження.

Сутність закону. Закони мислення. Зв'язок законів мислення, законів природи і суспільства. Основні риси правильного мислення: визначеність, послідовність, несуперечливість та доказовість.

Основні закони мислення. Закон тотожності та його об'єктивна основа. Закон суперечності (несуперечності). Типи суперечностей. Закон виключеного третього. Закон достатньої підстави. Функції основних законів мислення та їх значення в аргументації.

ТЕМА 3. ВИДИ ДЕМОНСТРАЦІЇ В ПРОЦЕСІ АРГУМЕНТУВАННЯ ТА ПРАВИЛА ЇЇ ПОБУДОВИ.

Умовиводи як базовий елемент аргументації. Демонстрація та умовивід. Склад і структура умовиводу. Загальна типологія умовиводів. Відношення логічного слідування.

Безпосередні умовиводи (обернення; перетворення; протиставлення предикату; умовиводи за логічним квадратом).

Демонстрація у формі дедукції. Простий категоричний силлогізм. Загальні правила простого категоричного силлогізму. Спеціальні правила простого категоричного силлогізму. Виведення модусів фігур простого категоричного силлогізму. Обґрунтування модусів 2, 3 і 4 фігур шляхом зведення до модусів 1 фігури.

Демонстрація у формі індукції. Повна, неповна(популярна) та наукова індукція. Вірогідний характер висновків за умови індуктивної демонстрації.

Аналогічна демонстрація. Аналогія властивостей і аналогія відношень. Роль аналогії в аргументації та умови її використання.

ТЕМА 4. ДІАЛОГ ЯК ФОРМА АРГУМЕНТАЦІЇ. ЗАПИТАННЯ ТА ВІДПОВІДІ.

Сутність комунікації та її роль у суспільстві. Діалог як найбільш універсальна форма спілкування людей та логіко-комунікаційний процес. Основні види діалогу за характером ведення. Види діалогу в залежності від мети: дидактичний, пошуковий, діалог у процесі аналізу та підготовки рішень. Запитання як різновид імперативу. Види запитань. Функції запитання: пізнавальна та комунікативна. Правила формування запитань. Відповіді та їх види.

ТЕМА 5. ЕМПІРИЧНА ТА ТЕОРЕТИЧНА АРГУМЕНТАЦІЯ.

Сутність та особливості емпіричної аргументації. Способи емпіричного обґрунтування знання (підтвердження чи верифікація). Пряме підтвердження. Опосередковане підтвердження. Роль досвіду в емпіричній аргументації. Факти в емпіричній аргументації.

Підтвердження наслідків. Перевірка наслідків на досвіді. Поспішне узагальнення. Факти як приклади. Особливості фактів, що використовуються як приклади та ілюстрації.

Поняття про теоретичну аргументацію. Дедуктивне обґрунтування. Системна аргументація. Переоцінка ролі доведення.

Системна аргументація. Спростування та перевірка. Умови сумісності. Методологічна аргументація. Межі обґрунтованості.

ТЕМА 6. АРГУМЕНТАЦІЯ І ЦІННОСТІ.

Цінності і епістемологія. Опис і оцінка. Багатоманітність оцінок. Квазіемпіричне обґрунтування оцінок. Універсальні та контекстуальні способи аргументації. Індуктивна та аналогічна аргументація при обґрунтуванні цінностей. Використання метафори. Апеляція до зразка.

Теоретичне обґрунтування оцінок. Контекстуальні аргументи. Принципи моралі.

ТЕМА 7. АРГУМЕНТАЦІЯ В СУПЕРЕЧЦІ.

Суперечка як аргументація. Коректні прийоми суперечки. Некоректні прийоми суперечки. Суперечки про істину і про цінності.

Види суперечки: дискусія, полеміка, еклектика, софістика. Пропагандистські аргументи. Загальні вимоги до суперечки. Стратегія і практика суперечки.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	Усього	у тому числі			
		л.	с.	м.к.	с.р.
Змістовий модуль 1.					
Тема 1.Сутність аргументації.	9	2	2	0	5
Тема 2. Форми та закони мислення в аргументативному дискурсі.	7	2	2	0	3
Тема 3. Види демонстрації.	7	2	2		3
Тема 4.Діалог як форма аргументації.	7	2	2		3
Разом за змістовим модулем 1	32	8	8	2	14
Змістовий модуль 2.					
Тема 5.Емпірична та теоретична аргументація.	10	2	2	0	6
Тема 6 Аргументація і цінності.	8	2	2		4
Тема 7.Аргументація в суперечці.	4	2	2		4
Разом за змістовим модулем 2	28	6	6	2	14
Семестровий контроль	0	-	-	-	-
Усього годин	60	14	14	4	28

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Перший змістовий модуль		
1	Сутність аргументації.	2
2	Форми та закони мислення в аргументативному дискурсі.	2

3	Види демонстрації.	2
4	Діалог як форма аргументації	2
Другий змістовий модуль		
5	Емпірична та теоретична аргументація.	2
6	Аргументація і цінності	2
7	Аргументація в суперечці	2
Разом		14

6. Теми лабораторних занять – не передбачено навчальним планом

7. Теми практичних занять – не передбачено навчальним планом

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Бали
Змістовий модуль 1.		14	15
1	Форми та закони мислення в аргументативному дискурсі	6	5
2	Види демонстрації.	4	5
3	Діалог як форма аргументації	4	5
Змістовий модуль 2		14	15
4	Аргументація і цінності.	6	5
6	Аргументація в суперечці	8	5
Разом		28	30

9. Індивідуальні завдання – не передбачено навчальним планом

10. Навчально-методична карта дисципліни

Разом: 60 год., із них: лекції – 14 год., семінарські заняття – 14 год., модульний контроль – 4 год., самостійна робота – 28 год.

Модулі (назви, бали)	Перший змістовий модуль (93 бали)				Другий змістовий модуль (76 балів)		
Теми	1	2	3	4	5	6	7
Лекції (теми, бали)	Сутність аргументації (1 бал)	Форми та закони мислення в аргументативному дискурсі. (1 бал)	Види демонстрації (1 бал)	Діалог як форма аргументації. (1 бал)	Емпірична та теоретична аргументація (1бал)	Аргументація і цінності (1 бал)	Аргументація в суперечці. (1 бал)
Семінарські заняття (теми, бали)	Сутність аргументації (10+1балів)	Форми та закони мислення в аргументативному дискурсі. (10+1 балів)	Види демонстрації (10+1 балів)	Діалог як форма аргументації (10+1 балів)	Емпірична та теоретична аргументація (10+1балі)	Аргументація і цінності (10+1 балів)	Аргументація в суперечці(10+1 балів)
Самостійна робота	Самостійна робота до першої теми (5балів)	Самостійна робота до другої теми (5балів)	Самостійна робота до третьої теми (5балів)	Самостійна робота до четвертої теми (5 балів)	Самостійна робота до п'ятої теми (5 балів)	Самостійна робота до шостої теми (5 балів)	Самостійна робота до сьомої теми (5 балів)
Поточний контроль (вид, бали)	МКР 1 (25 балів)				МКР 2 (25 балів)		
Семестровий контроль	Залік						

11. Методи навчання

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

1) За джерелом інформації:

- *Словесні*: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint-презентація), лабораторні роботи, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні*: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальних матеріалів: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

Вивчення дисципліни здійснюється за машинним варіантом з організацією занять у спеціалізованих комп'ютерних залах, де кожен студент отримує можливість навчатись безпосередньо на індивідуальному робочому місці, обладнаному персональним комп'ютером.

12. Методи контролю

Навчальні досягнення студентів з дисципліни оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок, розширення кількості підсумкових балів до 100.

Оцінка за кожний змістовий модуль включає бали за поточну роботу студента на практичних заняттях, за виконання індивідуальних завдань, за модульну контрольну роботу. Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в електронному вигляді або з використанням роздрукованих завдань. Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу змістового модуля.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- *Методи усного контролю*: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.

- *Методи письмового контролю:* модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, домашні письмові роботи.
- *Комп'ютерного контролю:* тестові програми.
- *Методи самоконтролю:* уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- систематичність відвідування занять;
- своєчасність виконання навчальних і індивідуальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних і індивідуальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності;
- виконання тестових завдань.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти дисципліни (п. 10), де зазначено види контролю і кількість балів за видами. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано нижче у таблицях.

№ з/п	Вид діяльності студента	Макс. кількість балів за вид	Модуль 1		Модуль 2		
			Кільк. одиниць	Макс. кількість балів за вид	Кільк. одиниць	Макс. кількість балів за вид	
1	Відвідування лекцій	1	4	4	3	3	
2	Відвідування практичних занять	1	3	3	3	3	
3	Виконання завдань для самостійної роботи	5	4	20	3	15	
4	Робота на практичних (семінарських) заняттях	10	3	30	3	30	
5	Індивідуальне завдання	30	-	-	-	-	
6	Опрацювання фахових видань	10	-	-	-	-	
7	Написання реферату	15	-	-	-	-	
8	Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25	

9	Виконання тестового контролю	10	-	-	-	-	-
10	Лабораторне заняття (допуск, виконання, захист)	10	-	-	-	-	-
11	Творча робота (в т.ч. есе)	20	-	-	-	-	-
	Макс. кількість балів за видами поточного контролю (МВ)	-	-	82	-	76	-

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

Всього: 158 ; Коефіцієнт до розрахунку $158:100= 1,58$

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D	задовільно	
60-68	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Методика розрахунків модульної і семестрової оцінок студента

№ з/п	Оцінка студента	Макс. оцінка	Модуль 1	Модуль 2
1	Максимальна підсумкова семестрова модульна оцінка (МС)	100	-	-
2	Максимальні підсумкові оцінки за змістовими модулями (ММ)	100	50	50
3	Фактична кількість балів, отриманих студентом за видами поточного контролю (приклад) (ФБ)		47	40
4	Підсумкові фактичні оцінки студента за змістовими модулями		50	50

	$M = \Phi B / MB * MM$			
5	Підсумкова семестрова модульна оцінка студента $C = M_1 + M_2$		100	
7	Підсумкова семестрова рейтингова оцінка студента $P = C + E$		61/C	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D	задовільно	
60-68	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

Викладання навчальної дисципліни забезпечується сучасними технічними засобами навчання, які побудовані на новітніх інформаційно-комунікаційних технологіях (мультимедійний комп'ютер, мультимедійний проектор, інтерактивний комплекс SMART Board, авторські засоби мультимедіа).

На заняттях і під час самостійній роботі студентів використовуються методичні рекомендації щодо вивчення дисципліни, ілюстративні комп'ютерні дидактичні матеріали, які розроблені на кафедрі, а саме:

- Опорні конспекти лекцій.
- Навчальні посібники.
- Робоча навчальна програма.
- Збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного)

оцінювання навчальних досягнень студентів.

- Засоби підсумкового контролю (комп'ютерна програма тестування, комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).
- Презентації.

14. Рекомендована література:

1. Аристотель. Вторая аналитика. - М.: Мысль, 1978. Сочинения: В 4-х т.-Т.2.
2. Аристотель, Метафизика. - М.: Мысль, 1976. -т.1.
- 3.Алексеев А.П., Аргументация. Познание. Общение. - М.: Изд-во МГУ, 1991.
4. Бондар Т.І. «Засоби переконуючого впливу у навчально-виховному процесі» - Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності: Зб.нак. праць. Випуск 15. – К.,2005.- С.122-130.
5. Бондар Т.І. Проблеми аргументації в контексті сучасної концепції освіти». – Актуальні проблеми історії та практики художньої культури: Зб. наук. праць. Випуск XVIII. – К.: Міленіум, 2007. – С. 267.
- 6.Бондар Т.І. Аксиоматизація як форма аргументації наукового знання». – Актуальні проблеми історії та практики художньої культури: Зб. наук. праць. Випуск XIX. - – К.: Міленіум, 2007. – С. 28 – 35.
7. Бондар Т.І. Логічні аспекти аргументації в теорії і практиці права» - Культура і сучасність. Альманах. – К.: Міленіум, 2008. – С.20 – 26;
- 8.Брутян Г. А. Аргументация. - Ереван, 1994.
- 9.Губенко Л.Г., Немцов В.Д. Культура ділового спілкування. Навч. посібник. - К., 2000.
- 10.Доказательство и понимание. -К.: Наукова думка, 1986.
- 11.Дороніна М.С. Культура спілкування ділових людей: Посібник для студентів гуманітарних факультетів вищих навчальних закладів.(Видання друге)- К.:1998.
- 12.Емерен С.Х., Проотендрост Р. Аргументация, коммуникация, ошибки. — Л.: Васильевский остров, 1992.

- 13.Ивин А.А. Основы теории аргументации. – М., «Владос», 1997.
- 14.Ковальски Р. Логика в решении проблем. - М.: Наука, 1990. Ю.Логика.
- 15.Логические основы общения: Хрестоматия. - М.: Наука, 1994.
- 16.Маркичева Т.Б., Ножин Е.А. Мастерство публичного выступления: Учеб. пособ. - М.: 1989.
- 17.Поварнин С.И. Искусство спора. О теории и практике спора. - М., 1993.
- 18.ПольЛ. Сопер. Основы искусства речи / Пер. с англ. - Ростов-на-Дону, 1999.
- 19.Рациональность, рассуждение, коммуникация. — К.: Наукова Думка, 1987.
- 20.Рузавин Г.И. Логика и аргументация. Учеб.^ пособ. для вузов. - М., 1997.
- 21.СкоттДж. Гр. Конфликты, пути их преодоления. -К.: 1991.
- 22.Томан І. Мистецтво говорити / Пер. з нес. - К.: 1986.
- 23.ФоллесдальД. Понимание и рациональность // Новое в зарубежной лингвистике. — М., 1986. - Вып. 18.

